

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету

✓ проф. Постоловський Р.М.

«_____» _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА)»**

**для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»
на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра,
спеціаліста, магістра**

Схвалено вченою радою філологічного факультету
Протокол № 2 від «23» лютого 2021 р.

Голова вченої ради
філологічного факультету проф. Ніколайчук Г. І.

Схвалено навчально-методичною комісією філологічного факультету
Протокол № 2 від «27» січня 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії
філологічного факультету доц. Нестерук С. М.

Голова фахової атестаційної комісії проф. Ніколайчук Г. І.

Розробники: проф. Романишина Н. В.
проф. Совтис Н. М.
проф. Захарчук І. В.
доц. Адах Н. А.
доц. Златів Л. М.

Рівне – 2021

Програма фахового випробування зі спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра / Н. В. Романишина, Н. М. Совтис, І. В. Захарчук, Н. А. Адах, Л. М. Златів. – Рівне : РДГУ, 2021. – 35 с.

Розробники:

Романишина Н. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури;

Совтис Н. М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука;

Захарчук І. В., доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури;

Адах Н. А., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука;

Златів Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри стилістики та культури української мови.

Рецензенти:

Мединська Н. М., доктор філологічних наук, доцент, проректор з навчально-методичної роботи, професор кафедри української мови та літератури Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені акад. Степана Дем'янчука;

Васильєв Є. М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії світової літератури.

Програма вступного іспиту з української мови і літератури для вступників на здобуття ступеня вищої освіти магістра на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра містить вимоги до рівня підготовки вступників у межах підготовки в закладі вищої освіти, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінювання знань вступників, список рекомендованої літератури, інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданнях кафедри української мови імені проф. К. Ф. Шульжука (протокол № 1 від 21 січня 2021 р.), кафедри української літератури (протокол № 14 від 18 грудня 2020 р.), кафедри стилістики та культури української мови (протокол № 2 від 25 січня 2021 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
Сучасна українська літературна мова	6
Вступ. Фонетика і фонологія	6
Графіка. Орфографія	7
Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія	7
Морфеміка	8
Словотвір	9
Морфологія	9
Синтаксис	11
Методика навчання української мови	13
Загальні питання методики навчання української мови	13
Особливості методики вивчення основних розділів шкільного курсу української мови	13
Методика мовленнєвого розвитку учнів	14
Методика формування мовної особистості в умовах стандарту мовної освіти	14
Позакласна робота з української мови та методична робота вчителя-словесника	15
Історія української літератури	15
Давня українська література (X – XVIII століття)	15
Українська література першої половини XIX століття	15
Українська література другої половини XIX сторіччя (1870 – 1890-ті роки)	16
Ранній український модернізм кінця XIX – початку XX століть	17
Доба українізації й літературно-мистецьке життя періоду Розстріляного відродження	18
Українська література 1930 – 1950 років	20
Українська література 1960-х – 2000-х років	21
Методика навчання української літератури	23
Актуальність предмету «Українська література» в освітній системі XXI ст.	23
Теоретичне розроблення і практичне застосування методів вивчення літератури	24
Форми літературної освіти школярів	24
Концептуальні основи аналізу художнього твору в школі	24
Розвиток літературного обдарування школярів	24
Технології особистісно зорієнтованого процесу навчання української літератури	24
Вимоги до вчителів української літератури та якості їхньої підготовки на етапі інтеграції України в європейський освітній простір	25
Моніторинг і оцінювання результативності навчання учнів із української літератури	25
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	27
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового випробування призначена на допомогу вступникам на здобуття освітнього ступеня вищої освіти магістра на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра. У ній визначені вимоги до рівня підготовки вступників, запропоновані питання, які розкривають зміст фахової підготовки вступників в межах освітньо-професійної програми бакалавра, охарактеризовані критерії оцінки відповідей вступників на фаховому випробуванні, рекомендовані літературні джерела.

Основною **метою** фахового випробування є визначення фактичної відповідності підготовки вступника вимогам освітнього ступеня «Магістр», перевірка фахових знань вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра, виявлення рівня їх загальної культури та науково-теоретичної, практичної підготовки. Програма фахового випробування включає найбільш важливий матеріал курсів «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури», «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури».

До вступників на вступному іспиті з української мови та літератури з методикою навчання на здобуття ступеня «Магістр» спеціальності «Українська мова та література» висунуто такі **вимоги**: орієнтуватися в наукових напрямках, знати сучасні й традиційні концепції мовних явищ, закономірності розвитку мовної системи загалом та її рівнів зокрема, аналізувати дослідження з української мови, демонструвати не лише теоретичні знання, а й практичні навички володіння мовним матеріалом; а також знати твори української літератури, аналізувати їх проблемно-тематичний вимір, жанрову специфіку, сюжетно-композиційну структуру, образну систему; розрізняти особливості художнього стилю провідних письменників; розуміти суспільне, історичне й естетичне значення літературного твору в мистецькому й історико-політичному контекстах епохи; орієнтуватися в науково-критичних літературознавчих джерелах, знати основні положення теорії літератури.

Фахове випробування з методики навчання української мови та літератури має на меті визначити рівень знань, умінь і навичок із дисциплін, перевірити комунікативну, літературну, читацьку компетентності вступника, його володіння теорією методики навчання української літератури та лінгводидактичною теорією, готовність до практичної діяльності.

Інформація щодо проведення фахового випробування:

- допуск до фахового випробування вступників здійснюється за умови наявності екзаменаційного листка та документа, який засвідчує особу (паспорта, свідоцтва про народження тощо);
- фахове випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією РДГУ;
- фахове випробування проходить у формі усної співбесіди;
- вступникам, які беруть участь в усному фаховому випробуванні дозволяється мати при собі ручку з чорнилом (пастою);
- вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань; заміна завдань не дозволяється;
- вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань;
- під час фахового випробування не дозволяється порушувати тишу, спілкуватися з іншими вступниками, користуватися електронними, друкованими, рукописними інформаційними джерелами;
- запис відповіді на екзаменаційні завдання здійснюється в аркуші усної відповіді, під якою ставиться підпис вступника та членів екзаменаційної комісії;

- вступники, які не з'явилися на фахове випробування без поважних причин у визначений розкладом час, до участі у подальших випробуваннях не допускаються; за наявності поважних причин, підтверджених документально, вступники можуть бути допущені до пропущеного вступного випробування з дозволу відповідального секретаря приймальної комісії в межах встановлених термінів та розкладу вступних випробувань;
- перескладання фахового випробування не дозволяється.

Норми часу:

- на проведення консультацій перед вступним випробуванням – 2 години на потік (групу);
- на проведення вступних випробувань в усній формі – 0,25 год. на одного вступника (кількість членів комісії на потік (групу) вступників не більше трьох осіб).

Для оцінювання результатів вступних випробувань використовується 200-бальна шкала: **«відмінно»** відповідає **180–200** балам; **«добре»** відповідає **150–179** балам; **«задовільно»** відповідає **100–149** балам; **«незадовільно»** відповідає **0–99** балам.

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Сучасна українська літературна мова

Вступ. Фонетика і фонологія

Вступ. Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення та навчальна дисципліна. Основний зміст, обсяг і завдання курсу, зв'язок з шкільним курсом української мови.

Українська мова – національна мова українського народу, одна із форм його національної культури. Місце української мови серед інших слов'янських мов.

Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови. Поняття про норми літературної мови; типи літературних норм.

Роль південно-східного наріччя у формуванні української літературної мови.

Сучасна українська літературна мова як цілісна система, що поєднує в собі часткові системи (підсистеми): фонологічну, граматичну (морфологічну та синтаксичну), лексико-фразеологічну та стилістичну.

Писемна й усна форми сучасної української літературної мови. Функціональні стилі: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художньо-белетристичний, розмовно-побутовий.

Фонетика і фонологія. Предмет фонетики і фонології. Анатомо-фізіологічні передумови творення мовних звуків. Будова мовленнєвого апарату. Акустичні властивості мовних звуків. Лінгвістичний аспект вивчення мовних звуків. Поняття фонему.

Інваріант (основний вияв) і варіанти фонему, її функції. Принципи виділення фонему.

Система фонему української мови. Голосні фонему, їх класифікація. Артикуляційна та акустична характеристики голосних. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних фонему. Шумні приголосні. Губні, їх найважливіші ознаки. Передньоязикові приголосні. Задньоязикові та глотковий (фарингальний) приголосні.

Сонорні приголосні, їх найважливіші ознаки та класифікація.

Фонетична та фонематична транскрипції. Завдання і значення фонетичної й фонематичної транскрипції. Система графічних знаків для передачі усного мовлення на письмі. Запис текстів фонематичною та фонетичною транскрипціями.

Зміни звуків у потоці мовлення. Закономірності сполучуваності звукових одиниць в сучасній українській літературній мові. Позиційні зміни приголосних і голосних звуків. Комбінаторні модифікації голосних. Асиміляція приголосних, її різновиди. Дисиміляція приголосних, її характеристика. Спрощення в групах приголосних.

Спостереження змін, зумовлених особливостями сполучуваності приголосних і голосних фонему у живому мовленні. Аналіз різних випадків асиміляції, характеристика її типів.

Аналіз слів із подовженими приголосними. Аналіз випадків спрощення приголосних.

Чергування фонему. Морфофонологія як учення про регулярні фонологічні чергування у складі морфему, пов'язані зі словотвором і словозміною. Взаємозв'язок фонему та морфему. Морфи як варіанти однієї морфему.

Чергування голосних фонему в українській літературній мові. Чергування, зумовлені найдавнішими фонетичними процесами: /e/ : /o/ тип *нести-носити*; /i/ : /a/ тип *сідати-садити*; /o/ : /a/ тип *ломити-ламати*; /e/ : /i/ тип *текти-витікати*; /y/ : /a/ тип *трусити-трясти* та ін. Пізніші фонетичні процеси: /o/, /e/ : /ø/ тип *сон-сну*, *день-дня*, *садок-садка*; чергування /e/ : /o/ після шиплячих та й; /o/, /e/ : /i/; інші різновиди чергування голосних.

Чергування приголосних фонему в українській літературній мові.

Зміна задньоязикових /г/, /к/, /х/ на передньоязикові /ж/, /ч/, /ш/ та /з/, /ц/, /с/. Чергування /д/-/дж/, /ж/-/ч/, /з/-/ж/, /с/-/ш/, /к/-/ч/, /г/-/ж/, /х/-/ш/, /б/-/бј/, /п/-/пј/, /в/-/вј/, /м/-

/mj/, /ф/-/фј/, /б/-/бл/, /п/-/пл/, /в/-/вл/, /м/-/мл/, /ф/-/фл/. Інші чергування приголосних.

Склад. Наголос. Інтонія. Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів. Словесний наголос і ритмічна структура слова.

Наголос в українській мові. Роль наголосу у розрізненні слів та їх форм. Головний та побічний наголоси. Слова з рухомим і нерухоми наголосом. Проклітики та енклітики.

Логічний і емпатичний наголоси.

Інтонія. Паузи. Мелодика.

Орфоепія. Орфоепія як розділ мовознавчої науки, що вивчає систему загальноприйнятих правил української літературної мови. Вимова та правопис. Орфоепія та культура усного мовлення. Усталення орфоепічних норм української літературної мови. Суспільне значення орфоепічних норм.

Сучасні орфоепічні норми. Вимова голосних у ненаголошених і наголошених позиціях (асимілятивний вплив голосних наступного складу та вплив на голосні сусідніх приголосних). Вимова дзвінких і глухих приголосних; вимова губних звуків; вимова африкат; м'яких і пом'якшених приголосних; сполучень кількох приголосних; вимова шиплячих.

Особливості вимови слів іншомовного походження.

Причини відхилень від орфоепічних норм.

Дотримання орфоепічних норм як одна з основних умов забезпечення високої культури усного літературного мовлення.

Графіка. Орфографія

Графіка. Графіка української мови. Поняття графеми. Український алфавіт. Позначення на письмі голосних і приголосних звуків. Інші знаки, що використовуються в українському письмі: апостроф, знак наголосу, пунктуаційні знаки. Співвідношення між буквами українського алфавіту та фонемами української літературної мови. Букви для позначення голосних і приголосних фонем. Звукове значення букв **я, ю, є, ї, щ** та подвоєння букв. Позначення м'якості приголосних на письмі. Способи позначення фонем **й**. Короткі відомості з історії розвитку письма.

Орфографія. Предмет і завдання орфографії. Співвідношення орфографії з графікою та орфоепією. Принципи української орфографії: фонематичний, морфологічний, історичний (традиційний), семантико-диференційний. Роль і місце кожного з принципів в українській орфографії. Короткі відомості з історії української орфографії. Поняття орфограм. Різновиди орфограм.

Правопис складних слів. Принципи вживання великої букви. Правопис прізвищ та географічних назв. Загальний огляд правопису слів іншомовного походження. Фонетичні та морфологічні основи переносу слів. Орфографічні та технічні правила переносу слів. Графічні скорочення слів.

Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія

Лексикологія як галузь знань про слово. Предмет і завдання лексикології української мови. Поняття про лексичну систему мови. Слово як основна одиниця лексичної системи, Слово та поняття. Номінативна функція слова. Поняття лексеми. Типи лексичних значень слів в українській мові. Однозначні слова. Слова-терміни. Багатозначні слова. Пряме та переносне значення слів. Основні типи переносних значень слів.

Системні відношення лексичних одиниць. Омоніми. Розмежування омонімії та полісемії. Повні (лексичні) та часткові (лексико-граматичні) омоніми. Омофони, омоформи, омографи. Омонімія граматичних форм. Міжмовні омоніми. Стилїстичне використання омонімів. Пароніми.

Синоніми, їх основні типи: ідеографічні (семантичні), семантико-стилїстичні, контекстуальні, абсолютні. Евфемізми як різновиди синонімів. Поняття про синонімічний

ряд. Джерела синонімії. Стилiстична роль синонімiв.

Антонiми. Загальномовнi та контекстуальнi антонiми. Стилiстичне використання антонiмiв.

Словниковий склад української мови. Склад лексики української лiтературної мови з погляду її походження. Спiввiдношення спiльнослов'янської, спiльносхiднослов'янської та власне української лексики.

Старослов'янiзми у складi лексики української мови.

Лексичнi запозичення зi слов'янських мов. Iншомовнi слова в українській мовi, характер їх адаптацiї у лексичнiй системi української мови. Лексичнi кальки. Джерела та способи засвоєння iншомовних слiв українською мовою.

Лексика сучасної української мови з погляду вживання. Активна i пасивна лексика. Дiалектизми, неологiзми, архаїзми, iсторизми.

Лексика сучасної української лiтературної мови з експресивно-стилiстичного погляду. Загальноновживана, мiжстильова лексика, розмовно-побутова, книжна, термiнологiчна лексика. Експресивно-емоцiйна лексика, жаргонiзми, арготизми.

Роль соцiолiнгвальних чинникiв у розвитку лексичної системи української лiтературної мови.

Принципи лексикологiчного аналізу слова.

Фразеологiя. Предмет i завдання фразеологiї як роздiлу мовознавства. Типи фразеологiчних одиниць: фразеологiчнi зрощення, єдностi, сполучення; фразеологiзованi сполучення слiв. Спiввiдношення мiж лексичними значеннями слiв та значенням фразеологiзму.

Лексико-граматичнi змiни фразеологiчних одиниць: скорочення лексичного складу, заміна одного компонента iншим, розширення та звуження обсягу значень, змiна ступеня семантичної єдностi компонентiв. Багатозначнiсть фразеологiзмiв. Явища синонімії та антонiмії у фразеологiї.

Джерела формування фразеологiчної системи української мови. Експресивно-стилiстичнi властивостi фразеологiзмiв.

Лексикографiя. Предмет i завдання лексикографiї. Поняття про словник. Основнi словники української мови. Тлумачнi та перекладнi словники. Характеристика основних тлумачних та перекладних словникiв української мови.

Основнi спецiальнi словники української мови: термiнологiчнi, етимологiчнi, iсторичнi, орфографiчнi, словники наголосiв, iншомовних слiв, фразеологiчнi, дiалектнi, синонімічнi, ономастичнi, зворотнi, словники мови окремих письменникiв та iн. Енциклопедичнi словники.

Короткi вiдомостi з iсторії розвитку української лексикографiї.

Морфеміка

Морфеміка. Слово як об'єкт морфемного та словотвірного аналізу. Поняття про морфеміку, морфемологію сучасної української мови. Морфема як мiнiмальна значуща частина в структурi слова.

Кореневi й афiксальнi морфеми, функцiональнi вiдмiнностi мiж ними. Вiльнi та зв'язанi кореневi морфеми. Типи афiксальних морфем: префiкс, суфiкс, закінчення, постфiкс. Матеріально вираженi та нульовi морфеми. Поняття про iнтерфiкс. Подiл афiксiв на формотворчi та словотворчi. Основнi закономірностi сполучуваностi морфем у межах слова. Морфи як варіанти морфем. Продуктивнi й непродуктивнi афiкси.

Поняття про основу слова. Похiднi й непохiднi основи. Основнi iсторичнi змiни в морфемнiй структурi слова: опрощення, перерозклад, ускладнення. Завдання та принципи морфемного аналізу слова.

Словотвір

Словотвір. Словотвір як учення про творення слів і загальні принципи їх мотивації. Твірна основа й словотворчий формант. Словотвірний тип і словотвірне значення. Способи словотвору в сучасній українській мові. Різновиди морфологічного способу: суфіксація, нульова суфіксація, префіксальний, суфіксально-префіксальний, постфіксальний, суфіксально-постфіксальний, префіксально-суфіксально-постфіксальний, префіксально-постфіксальний, суфіксально-постфіксальний різновиди, осново- та словоскладання, аббревіація.

Різновиди морфолого-синтаксичного способу: субстантивація, ад'єктивація, адвербіалізація, прономіналізація, препозитивація, кон'юнкціоналізація, інтер'єктивація.

Лексико-синтаксичний і лексико-семантичний способи творення слів. Словотвір як джерело збагачення лексичного складу української мови. Завдання та принципи словотвірного аналізу слова.

Словотвір іменників у сучасній українській мові. Структура іменникових основ. Словотвірні типи назв осіб. Словотвірні типи назв абстрактних понять. Словотвір іменників зі значенням суб'єктивної оцінки. Префіксальний словотвір іменників. Суфіксально-префіксальний словотвір іменників. Іменники, утворені за допомогою нульової суфіксації. Словотвір складних і складноскорочених іменників.

Способи прикметникового словотвору. Суфіксальний словотвір прикметників. Суфіксально-префіксальний словотвір прикметників. Словотвір складних прикметників.

Словотвір дієслів. Внутрішньодієслівний словотвір. Творення дієслів від інших частин мови.

Словотвір прислівників. Первинні й вторинні прислівники. Творення прислівників від інших частин мови.

Морфологія

Граматика. Граматика української мови як учення про її морфологічну та синтаксичну будову. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Граматичне значення слова у його відношенні до лексичного значення. Способи вираження граматичних значень слова в сучасній українській мові. Граматична форма слова. Синтетичні й аналітичні форми. Граматична категорія. Система граматичних категорій в українській мові. Морфологічні, синтаксичні та лексико-граматичні категорії.

Морфологія. Морфологія як граматичне вчення про систему форм слова та засоби їх вираження. Поняття про словоформу. Взаємозв'язок між словом і словоформою. Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні/самостійні та неповнозначні/службові частини мови. Вигуки. Поняття про слова категорії стану та модальні слова як окремі лексико-граматичні розряди слів.

Іменник. Іменник як частина мови. Загальні семантичні, морфологічні й синтаксичні ознаки. Лексико-граматичні розряди іменників: іменники – загальні та власні назви, назви істот і неістот, конкретні й абстрактні, збірні іменники, іменники з матеріально-речовинним значенням. Перехід іменників з одного лексико-граматичного розряду в інший. Граматичні категорії іменника.

Категорія роду, її значення, морфологічне, синтаксичне та лексичне вираження. Формально-граматичні та значеннєві принципи в розподілі іменників за родами. Іменники спільного та подвійного роду. Хитання в роді іменників.

Категорія числа, її значення та граматичні засоби вираження. Іменники, що вживаються у формах однини та множини. Іменники, що мають форму тільки однини або тільки множини. Залишки форм двоїни (у значенні множини) в сучасній українській мові. Роль наголосу у вираженні категорії числа.

Категорія відмінка. Відмінкова система сучасної української мови. Кличний відмінок у парадигмі іменника. Основні значення відмінків.

Словозміна іменника. Поняття про парадигму іменника. Повна та неповна парадигма.

Принципи поділу іменників за парадигматичними ознаками на відміни та групи. Характеристика парадигм іменників I, II, III, IV відмін.

Розмежування іменників множинної форми. Іменники з ознаками прикметникової парадигми.

Прикметник. Поняття про прикметник як частину мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні та присвійні. Перехідні явища в межах лексико-граматичних розрядів. Формальне та функціональне співвідношення між короткими та повними прикметниками в сучасній українській мові. Стягнені та нестягнені форми повних прикметників. Ступені порівняння як форми якісних прикметників. Творення та значення вищого та найвищого ступенів порівняння. Аналітичні форми ступенів порівняння. Відмінювання прикметників. Прикметники з кінцевими твердими та м'якими приголосними основи (прикметники м'якої та твердої груп). Характеристика парадигм прикметників. Особливості відмінювання та правопису складних прикметників із другою частиною *-лиций*.

Числівник. Поняття про числівник як частину мови. Розмежування числівників та інших слів із кількісним значенням. Специфіка вияву граматичних категорій числівника. Функціональні розряди числівників: власне кількісні, збірні, дробові, неозначено-кількісні. Особливості їх уживання. Питання про порядкові числівники. Морфологічні групи числівників: прості, складні, складені. Відмінювання різних розрядів числівників. Аналіз специфіки парадигм кількісних числівників у сучасній українській мові. Синтаксичні функції числівників. Наголос у числівниках.

Займенник. Займенник як частина мови. Проблеми частиномовного статусу займенника. Співвідношення займенників за значенням, морфологічними ознаками та синтаксичною роллю в реченні з іншими частинами мови – іменниками, прикметниками, числівниками.

Значеннєві розряди займенників. Граматичні категорії займенників, їх відмінювання. Специфічні випадки функціонування займенників. Явище прономіналізації. Особливості наголошування займенників.

Дієслово. Поняття про дієслово як частину мови. Система дієслівних утворень в українській літературній мові: особові форми, родові форми, неозначена форма, дієприкметники, дієприслівники, форми на *-но(-ено)*, *-то*.

Неозначена форма дієслова (інфінітив).

Типи дієслівних основ: основи інфінітива та теперішнього часу. Продуктивні й непродуктивні класи. Поділ дієслів на дієвідміни.

Категорія виду дієслова. Протиставлення форм доконаного й недоконаного виду у видовій парі. Способи творення форм доконаного й недоконаного виду: суфіксація, префіксація, наголос, чергування голосних і приголосних, суплетивні основи.

Поняття про спосіб дії. Типи способів дії та роль категорії виду в їх вираженні.

Категорія перехідності/неперехідності дієслова. Категорія стану дієслова та її зв'язок із перехідністю/неперехідністю.

Категорії особи та числа дієслова. Значення форм особи. Дієслова з неповною особовою парадигмою. Безособові дієслова.

Категорії часу та роду дієслова. Система дієслівних часів у сучасній українській літературній мові, їх творення та значення. Пряме та переносне вживання часових форм дієслова.

Категорія способу дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи, їх творення та значення.

Дієприкметник як форма дієслова. Проміжний морфологічний характер цієї форми. Дієслівні та прикметникові характеристики дієприкметника.

Активні й пасивні дієприкметники. Граматичні категорії дієприкметника. Творення дієприкметників. Активні дієприкметники теперішнього часу: їх значення та вживання. Пасивні дієприкметники минулого часу обох видів. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивація) та в іменники (субстантивація). Дієслівні форми на **-но(-ено), -то**.

Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівна й прислівникова характеристика дієприслівника. Значення дієприслівників доконаного й недоконаного виду. Творення й синтаксична роль дієприслівників. Перехід дієприслівників у прислівники й прийменники.

Прислівник. Поняття про прислівник як частину мови. Значеннєві розряди прислівників: означальні, обставинні прислівники. Предикативні й модальні прислівники. Ступені порівняння прислівників.

Прийменник. Поняття про прийменник як службову частину мови. Первинні й вторинні прийменники. Прості, складні й складені прийменники. Семантичні типи прийменників.

Сполучник. Поняття про сполучник як службову частину мови. Невивідні (прості) та вивідні (складні й складені) сполучники. Сурядні й підрядні сполучники та їх функціональні різновиди.

Частки. Поняття про частку як частину мови. Структурні різновиди часток. Функціональні різновиди часток.

Вигуки. Поняття про вигук як частину мови. Розряди вигуків. Перехід слів інших частин мови до класу вигуків.

Синтаксис

Синтаксис як розділ граматики. Предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць. Елементарні і неелементарні одиниці-конструкції.

Синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення. Засоби вираження синтаксичних зв'язків. Типи і форми синтаксичних зв'язків. Семантико-синтаксичні відношення. Синтаксичні одиниці у сфері мови і мовлення. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією.

Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця

Типи синтаксичних словосполучень. Типи синтаксичного зв'язку в підрядних і сурядних словосполученнях. Типи синтаксичних словосполучень за будовою. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні.

Речення як основна одиниця синтаксису. Речення і його основні ознаки. Речення і судження. Просте і складне речення. Типи речень за метою висловлювання та експресією. Стверджувальні і заперечні речення. Формально-синтаксична типологія простого речення.

Аспекти вивчення речення. Формально-синтаксична організація речення. Семантико-синтаксична організація речення. Комунікативна організація речення.

Парадигма речення.

Підмет і його типи. Загальна характеристика головних членів речення. Підмет і його типи. Прості підмети. Складені підмети.

Присудок і його типи. Простий дієслівний присудок. Складені присудки. Трикомпонентні присудки. Складний (подвійний) присудок.

Другорядні члени речення. Додаток. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів речення. Загальна характеристика другорядних членів речення. Додаток.

Означення. Обставини. Узгодженні та неузгодженні означення. Прикладки. Різновиди обставин. Парцельовані другорядні члени речення. Порядок слів у простому реченні.

Односкладні речення. Особові речення. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві. Односкладні означено-особові речення. Односкладні неозначено-особові речення. Односкладні узагальнено-особові речення.

Безособові, інфінітивні і номінативні речення. Безособові речення. Односкладні інфінітивні речення. Номінативні речення.

Неповні речення. Неповні речення в системі синтаксичних одиниць. Типи неповних одиниць.

Еквіваленти речення. Слова-речення. Незакінчені речення. Звертання-речення.

Речення з однорідними і відокремленими членами. Особливості простого ускладненого речення. Речення з однорідними членами. Речення з відокремленими другорядними членами.

Речення з вставними і вставленими компонентами, звертаннями. Речення з вставними компонентами. Речення з вставленими компонентами. Речення зі звертаннями.

Семантико-синтаксична структура простого речення. Проблеми дослідження семантичної структури речення. Семантико-синтаксична структура речення. Семантично елементарні прості речення. Семантично неелементарні прості речення.

Типи синтаксем у простому реченні. Предикатні синтаксеми. Субстанціальні синтаксеми. Вторинні предикатні і субстанціальні синтаксеми.

Складне речення як синтаксична одиниця. Складне речення як синтаксична одиниця. Проблеми дослідження складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Формально-синтаксична структура складного речення.

Семантико-синтаксична і комунікативна організація складного речення. Семантико-синтаксична структура складного речення і її взаємозв'язок з формально-синтаксичною структурою. Комунікативна організація складного речення.

Класифікація складних речень. Класифікація складних речень. Складне речення і об'єднання речень.

Складносурядні речення. Загальна характеристика складносурядних речень. Складносурядні елементарні речення. Складносурядні багатокomпонентні речення.

Складнопірядні елементарні речення. Розвиток вчення про складнопірядні речення. Структурні особливості складнопірядних речень.

Класифікація складнопірядних речень. Логіко-граматична (традиційна) класифікація. Формально-граматична класифікація. Структурно-семантична класифікація. Семантико-структурні типи складнопірядних речень.

Складнопірядні речення з пірядними означальними і з'ясувальними. Складнопірядні речення з пірядною означальною частиною. Складнопірядні речення з пірядною з'ясувальною частиною.

Складнопірядні речення з пірядними детермінантними частинами. Складнопірядні речення з пірядною частиною місця. Складнопірядні речення з пірядною частиною часу. Складнопірядні речення з пірядною частиною способу дії, міри і ступеня. Складнопірядні речення з пірядною частиною причини. Складнопірядні речення з пірядною порівняльною частиною. Складнопірядні речення з пірядною частиною мети. Складнопірядні речення з пірядною частиною умови. Складнопірядні речення з пірядною допустовою частиною. Складнопірядні речення з пірядною частиною наслідку. Складнопірядні речення з пірядною супровідною частиною. Складнопірядні речення із зіставними відношеннями між частинами. Складнопірядні речення з пояснювальними відношеннями між частинами.

Конструкції з неоднорідною супірядністю; однорідною супірядністю. Загальна характеристика складнопірядних багатокomпонентних конструкцій. Складнопірядні речення з неоднорідною супірядністю. Різновиди складнопірядних речень з неоднорідною супірядністю. Конструкції з однорідною супірядністю.

Конструкції з послідовною підрядністю. Складнопідрядні речення з послідовною підрядністю. Класифікація конструкцій з послідовною підрядністю.

Контаміновані складнопідрядні багатокомпонентні речення. Речення з неоднорідною супідрядністю і послідовною підрядністю. Речення з послідовною підрядністю і неоднорідною супідрядністю. Речення з подвійною супідрядністю. Речення з однорідною супідрядністю і послідовною підрядністю. Речення з послідовною підрядністю і однорідною супідрядністю. Речення з подвійною супідрядністю і послідовною підрядністю. Речення з послідовною підрядністю і подвійною супідрядністю.

Складні речення з різними видами зв'язку. Класифікація складних сполучникових речень із сурядним і підрядним зв'язками. Складні речення із сурядністю і підрядністю. Складні речення з підрядністю і сурядністю.

Складні безсполучникові речення. Проблема статусу складних безсполучникових речень. Складні безсполучникові елементарні речення. Складні безсполучникові багатокомпонентні речення. Складні сполучниково-безсполучникові речення.

Період. Конструкції з чужою мовою. Період. Конструкції з чужою мовою.

Текст і його складники. Сутність тексту і його особливості. Складне синтаксичне ціле.

Основи української пунктуації. Сутність пунктуації. Розвиток української пунктуації. Принципи української пунктуації. Система розділових знаків та їх основні функції. Особливості пунктуації в текстах різного функціонального призначення.

Методика навчання української мови

Загальні питання методики навчання української мови

Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна. Концепції мовної освіти та їх роль у її стандартизації. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Нові підходи до трансформації змісту шкільної мовної освіти. Компетентнісний підхід до навчання української мови в школі.

Зміст і принципи побудови шкільного курсу «Українська мова». Основні етапи вивчення, варіативність структури і змісту. Програми та підручники з української мови. Принципи побудови й зміст чинних програм з української мови для 1-4 і 5-11 класів. Характеристика змістових ліній програм. Особливості програм для шкіл нового типу, гімназій, коледжів, ліцеїв тощо.

Методи, прийоми та засоби навчання української мови. Характеристика основних методів навчання мови. Роль інтерактивних методів навчання у формуванні мовної особистості учня. Проблема оптимального вибору методу для реалізації освітньо-виховних завдань уроку рідної мови. Засоби навчання мови.

Урок як основна форма організації навчання. Основні вимоги до уроку української мови на сучасному етапі. Типи уроків української мови. Особливості технології основних типів уроків. Структура уроку мови, основні її компоненти. Методичні вимоги до окремих компонентів уроків різних типів. Нетрадиційний урок. Упровадження інноваційних технологій на уроках мови.

Особливості методики вивчення основних розділів шкільного курсу української мови

Методика навчання фонетики, орфоєпії та графіки. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Зв'язок занять із фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, із заняттями з розвитку мовлення. Завдання вивчення фонетики. Методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії. Роль орфоєпічних словників.

Методика вивчення лексикології і фразеології. Зміст шкільного курсу лексикології. Значення, місце й принципи вивчення лексики. Труднощі в засвоєнні учнями лексичних понять. Методика навчання фразеології української мови, шляхи засвоєння фразеологізмів. Словникова робота у зв'язку з вивченням усіх інших розділів шкільного курсу мови. Лексична робота в системі занять із розвитку мовлення.

Методика вивчення будови слова та словотвору. Значення й завдання вивчення будови слова. Методика поглиблення знань про значущі частини мови (морфеми). Прийоми вивчення морфемної будови слова. Методика словотвору: значення, зміст, завдання і принципи вивчення словотвору в школі. Зв'язок із будовою слова, фонетикою, лексикою, морфологією, орфографією.

Методика вивчення граматики. Місце граматики в шкільному курсі української мови. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Зв'язок навчання частин мови з фонетикою, лексикою, словотвором, синтаксисом, орфографією та розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність і перспективність у навчанні частин мови в початкових, середніх і старших класах. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення частин мови. Значення, завдання, зміст і принципи навчання синтаксису в школі. Етапи навчання синтаксису. Методика ознайомлення з поняттями *словосполучення* і *речення*, зв'язком слів у словосполученні й реченні, типами речень. Особливості вивчення складного синтаксичного цілого й актуального членування речення. Характер умінь і навичок із синтаксису. Методи й прийоми теоретично-практичного вивчення синтаксису. Особливості вивчення синтаксису в школах з російською (національною) мовою навчання.

Методика вивчення орфографії й пунктуації. Значення орфографії та її місце в шкільному курсі української мови. Завдання навчання орфографії. Основні принципи навчання орфографії. Поняття про орфограму. Класифікація орфограм. Методика вивчення орфографічних правил. Система роботи над орфографічними помилками. Основні методичні прийоми навчання пунктуації. Типи пунктуаційних помилок. Методика виправлення, обліку й класифікації пунктуаційних помилок. Система роботи над пунктуаційними помилками.

Методика мовленнєвого розвитку учнів

Мовлення і спілкування як методичні поняття. Основні напрями і принципи мовленнєвої підготовки учнів. Лінгвістика тексту в шкільному курсі української мови. Навчання української мови та мовлення на основі тексту. Реалізація текстоцентричного підходу у навчанні мови. Функційно-стилістичний підхід до вивчення мовних явищ. Наукові засади вивчення стилістики та культури мовлення в школі. Методика ознайомлення учнів зі стилями мовлення, формування стилістичних умінь і навичок. Наступність і перспективність у формуванні культуромовних умінь і навичок учнів. Засвоєння норм літературної мови на аспектних уроках та уроках розвитку комунікативних умінь і навичок учнів. Елементи риторики в 5–9 класах та методика їх опрацювання. Методи і прийоми формування риторичних умінь учнів 5-11 класів.

Методика розвитку комунікативних умінь і навичок учнів. Робота над удосконаленням різних видів мовленнєвої діяльності. Навчання рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності. Методика роботи над переказами. Формування комунікативних умінь учнів у процесі роботи над творами. Перевірка творчих робіт. Прийоми виправлення, обліку і класифікації помилок.

Методика формування мовної особистості в умовах стандарту мовної освіти

Спецкурси і факультативи в системі профільного навчання. Особливості організації та планування роботи факультативних груп. Програми спеціальних і факультативних курсів із мови, зв'язок із основним курсом української мови.

Особливості вивчення загальних відомостей про мову у шкільному курсі. Зміст і структура вступних уроків в основній школі; ознайомлення учнів із суспільним значенням мови, її походженням, історичним розвитком.

Особливості навчання української мови в старших класах різних типів шкіл. Основні форми занять із мови в 10-11-х класах.

Позакласна робота з української мови та методична робота вчителя-словесника

Значення і завдання позакласної роботи. Взаємозв'язок позакласної роботи з класними заняттями. Зміст позакласної роботи. Основні форми організації позакласної роботи. Науково-дослідницька робота учнів, її організаційно-педагогічне забезпечення і підтримка.

Значення й форми методичної роботи вчителя-словесника. Шляхи і засоби підвищення кваліфікації вчителів.

Історія української літератури

Давня українська література (X – XVIII століття)

Перекладна література: поняття «перекладного» письменства; Біблія її вплив та рецепція у вимірі давньої літератури. Періодизація літературного процесу. Концепції І. Франка, М. Грушевського, М. Возняка, схема культурно-стилістичних епох Д. Чижевського.

Літописна традиція «княжої доби»: поєднання історіософічної, культурологічної та мистецької візії. «Повість врем'яних літ», «Київський літопис», «Галицько-Волинський літопис» як джерело історичної свідомості та етнічної ідентичності. Використання сюжетів і мотивів літописів у художній літературі.

«Слово о полку Ігоревім» як пам'ятка красного письменства. Полеміка щодо автентичності та авторства твору. Сюжетно-композиційні особливості, ідейне наповнення й перегук з оповіданням Іпатіївського літопису.

Явище полемічної літератури та суспільно-релігійні причини її появи. Художня спадщина Івана Вишенського у контексті ідеологічних та естетичних параметрів літератури XVI – поч. XVII ст.

Українське бароко як суспільно-естетичний феномен та його реалізація в літературі архітектурі, живописі, музиці. Своєрідність «козацького» бароко в контексті європейської художньої спадщини. Поезія й драма епохи бароко.

Козацькі літописи: С. Величка, Г. Граб'янки, Самовидця; національно-патріотична спрямованість «Історії Русів», полеміка щодо авторства; використання мотивів історіографічної літератури XVII – XVIII століття у творчості романтиків XIX віку.

Особистість Григорія Сковороди та характеристика його творчості: ідеї філософії мислителя, своєрідність прочитання Біблії, композиційні особливості та зміст трактатів письменника; художній аналіз збірок «Байки харківські» та «Сад божественних пісень, що проросли із зерен Святого Письма»

Українська література першої половини XIX століття

Літературний процес в Україні: зміна естетичних систем від Г. Сковороди до І. Котляревського та М. Гоголя. Концепція Д. Чижевського про «неповноту» українського класицизму; дидактизм і моралізаторство творів української літератури.

Творчість Івана Котляревського: біографічні відомості; загальний огляд творчості; сліди античності й бароко у творах І. Котляревського. Бурлескно-травестійна поема «Енеїда». Драматургія («Наталка-Полтавка». «Москаль-чарівник»).

Творчість Григорія Квітки-Основ'яненка: біографічні відомості; загальний огляд творчості; російськомовна проза письменника; сатиричні елементи й барокові теми;

україномовна творчість; травестійні оповідання; романтичні теми й ознаки повістей та драм «Маруся», «Конотопська відьма», «Сватання на Гончарівці».

Романтизм у художньому досвіді української літератури

Харківська та західноукраїнська школи романтиків: етнографічні зацікавлення українських романтиків; питання містифікацій, фальсифікацій і підробок; європейський контекст; Харківський університет, гурток викладачів та студентів; видавнича діяльність; автори: короткі біографічні довідки; зрощення тем універсалістського романтизму й фольклорних.

Творчість Петра Гулака-Артемовського та Євгена Гребінки: жанри романтичної та преромантичної літератури (байка, романс, стилізації пісні).

«Руська трійця»: історія видання й поширення «Русалки Дністрової»; структура альманаху. Творчий доробок М. Шашкевича.

Творчість Миколи Костомарова: авторська візія історії: поезія, драма ідей «Сава Чалий» та «Переяславська ніч».

Тарас Шевченко в історії української літератури: ранній період творчості (жанри, теми-мотиви, зв'язок із попередньою традицією, відлуння фольклорних тем, стильові особливості); період «трьох літ» (політичні поеми, тема жіночого безталання та її модифікації, лірика – марнотність земного та значущість твореного людиною); період заслання (фольклор і ліричні мініатюри Т. Шевченка, особистісна лірика, поеми, повісті російською мовою); післязасланний період (візії, тема «матері й сина»); огляд досліджень про Т.Шевченка. Міфологічно-структуральні дослідження Г. Грабовича, О. Забужко, Л. Плюща, Б. Рубчака.

Творчість Пантелеймона Куліша: естетичні уподобання, «хутірська філософія»; історичні праці (просвітницький та науковий проекти); поетична творчість, переклад Святого Письма, історичний роман «Чорна рада».

Українська література другої половини XIX сторіччя (1870 – 1890-ті роки)

Творчість Івана Нечуя-Левицького: естетичні погляди й стилістичні пошуки. Тема села й родинних взаємин (повість «Кайдашева сім'я»; образи духовенства у повісті «Старосвітські батюшки та матушки». Тип нового ідеологічного героя в романі «Хмари».

Творчість Панаса Мирного. Світоглядні особливості творів письменника, жанр соціально-психологічного роману («Хіба ревуть воли, як ясла повні?»). Відтворення жіночої долі в романі «Повія».

Борис Грінченко – письменник, педагог, лексикограф. Оповідання про дітей, навчання й систему освіти. Соціально-психологічне підґрунтя повістей «Серед темної ночі», «Під тихими вербами».

Анатоль Свидницький. Тема родини, духовної кризи й життєвої поразки в повісті «Люборацькі».

Павло Грабовський: провідні мотиви й настрої поетичного доробку.

Театр і драматургія 1881 – 1917 років. Виникнення театральних труп: товариства «Руська бесіда» та театру корифеїв; особливості сценографії та режисерської праці в умовах мандрівного театру. Режисерська діяльність й драматична творчість Марка Кропивницького («Дай серцю волю, заведе в неволю», «Глитай або ж Павук» та ін.).

Творчість Михайла Старицького. Проблема мистецької реалізації у драмі «Талан»; авторська візія історії в повісті «Облога Буші».

Творчість Івана Тобілевича (Карпенка-Карого). Акторська та режисерська діяльність у театрі корифеїв. Мелодрами «Безталанна», «Наймичка». Проблематика драм «Суєта», «Житейське море», «Сто тисяч» та ін. Внесок письменника в розвиток української драматургії та театрального мистецтва.

Ранній український модернізм кінця XIX – початку XX століть

Рецепція українського модернізму. Модернізм у європейському культурному досвіді. Українські реалії на межі століть й зміна парадигми художнього мислення. Формування концепції модернізму у статтях О.Луцького, М.Євшана, М.Сріблянського; альманахи початку XX ст. («З-над хмар і долин», «З потоку життя», «За красою»). Літературознавчі дослідження й концепції Г.Грабовича, Т.Гундорової, С.Павличко, Я.Поліщука та ін.

Творчість Івана Франка. Світоглядна та творча еволюція письменника; періодизація творчості; поетичні збірки «З вершин і низин»; «Зів'яле листя», «Мій Ізмарагд», Морально-філософська проблематика поем «Іван Вишенський», «Смерть Каїна», «Похорон», «Мойсей». Актуалізація історії в повісті «Захар Беркут». Проекція «цілого чоловіка» в романі «Пережесні стежки». Морально-етичне й соціально-психологічне наповнення конфлікту драми «Украдене щастя». Перекладацька діяльність Івана Франка.

Літературне угруповання «Молода Муза»: історія утворення, «Молодої Музи»; естетичні засади; персоналії. Творчість Петра Карманського, Василя Пачовського, Михайла Яцкова. Експериментальна проза Осипа Турянського.

Творчість Лесі Українки. Постать Лесі Українки в контексті інтелектуальних пошуків українського письменства поміжів'я XIX – XX століть; періодизація творчості; еволюція стильової манери від традиціоналізму до неоромантизму; аналіз збірок «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки»; проблематика та тематика епічних поем «Роберт Брюс, король шотландський», «Вілла-посестра», «Ізольда Білорука», «Давня казка»; жанр драматичної поеми; новий тип особистості у драмах Лесі Українки («Кассандра», «Камінний господар»); трагедія українства у драмі «Бояриня»; міфологізм «Лісової пісні»; інтерпретація біблійних концепцій у драматичних поемах Лесі Українки («Одержима», «Руфін і Прісцилла», «На полі крові»; психологічна драма «Блакитна троянда»; художній синтез вітчизняної традиції та модернізму в творчості Лесі України. Поєднання екзистенційного, міфологічного та феміністичного модусів у творчості письменниці.

Творчість Агатангела Кримського. Тематика, ідейна концепція та орієнтальні мотиви поетичної збірки «Пальмове гілля»; інтелектуально-психологічний роман «Андрій Лаговський»;

Творчість Михайла Коцюбинського. Творча еволюція від реалізму до імпресіонізму; народницький період творчості («П'ятизлотник», «Ціпов'яз», «На віру»); оповідання про дітей («Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»); твори з кримсько-татарського життя; нові світоглядно-естетичні парадигми в новелах «Цвіт яблуні», «Сміх», «Він іде», «Intermezzo», «Persona grata», художнє переосмислення міфологем життя і смерті в оповіданні «Що записано в книгу життя». «Fata morgana» як новітній соціальний роман-міф. Неоромантична естетика повісті «Тіні забутих предків», екранізація твору Сергієм Параджановим

Творчість Ольги Кобилянської: художні пошуки письменниці в контексті жіночої прози кінця XIX – початку XX ст.; феміністичний пафос ранньої прози («Людина», «Царівна»); ідеї жіночої емансипації у творах «Некультурна», «Природа», «Valse melancolique», «Німба», «Через кладку», «За ситуаціями». Фольклорні джерела та неоромантична стилістика повісті «У неділю рано зілля копала». Міф землі та біблійні алюзії в романі «Земля». Тема української державності в повісті «Апостол черні».

Покутська трійця в координатах українського літературного досвіду: Василь Стефаник, Лесь Мартович. Марко Черемшина. Експресіонізм та стильові особливості новелістики Василя Стефаника; (збірки «Синя книжечка», «Камінний хрест», «Дорога», «Моє слово»). Сатирична спрямованість прози Леся Мартовича. Висміювання духовної деградації інтелігенції в повісті «Забобон». Орнаментальність прози Марка Черемшини (збірка «Карби»); антивоєнний пафос збірки «Село вигибає».

Творча індивідуальність Гната Хоткевича. Гуцульська тематика повісті «Камінна душа». Внесок письменника в розвиток фольклористики, народного музичного мистецтва та народного театру.

Творчість Степана Васильченка й Архипа Тесленка в контексті неонародницької течії в українській літературі кінця XIX початку XX століття. Гумористичні твори Степана Васильченка («Мужицька арихметика», «Туге слово», «Ось та Ась»); відтворення дитячої психології в оповіданнях «Свекор», «Бусурмен», «Дош»; осмислення трагедії непересічної особистості в повісті «Талант»; драматургія («На перші гулі» та ін.). Соціальна тематика прози А.Тесленка («Хуторяночка», «Степ», «За пашпортом», «Поганяй до ями»). Проблема життєвої реалізації у повісті «Страчене життя».

Творчість Володимира Винниченка. Постать Володимира Винниченка в суспільно-культурному контексті епохи; роль митця в національно-визвольних змаганнях українського народу. Періодизація творчості: рання проза; соціально-психологічні оповідання («Краса і сила», «Голота», «Контрасти», «Раб краси»); романи з життя інтелігенції («По-свій», «Хочу!», «Чесність з собою», «Записки кирпатого Мефістофеля»); морально-етичні експерименти в драматургії («Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Базар», «Гріх», «Брехня»); Жанр роману-утопії в творчості письменника.

Доба українізації й літературно-мистецьке життя періоду Розстріляного відродження

Антиколоніальний дискурс української літератури. Активізація літературно-мистецького життя в 1920-ті роки. Розвиток українського книговидання, періодики, театрального життя. Створення літературно-мистецьких груп та об'єднань: «Гарт», «Плуг», «Ланка-Марс» «ВАПЛІТЕ» та ін. Теоретична й естетична платформи футуристів; українські футуристичні угруповання – «Фламінго», «Аспанфут», «Нова генерація». Літературна дискусія 1925-1929 років та стратегії розвитку української літератури. Концепція розстріляного відродження в інтерпретації Юрія Лавріненка.

Київські неокласики. Творчість Миколи Зерова. Гасло «До джерел!» і орієнтація на античне мистецтво в художніх інтенціях неокласиків. Розвиток жанру сонета; творчість М.Зерова; наукова і поетична діяльності П.Филиповича; збірка М.Драй-Хмари «Проростень»; М.Рильський і неокласики; творчість Юрія Клена (Освальда Бургардта).

Павло Тичина як знакова постать епохи Розстріляного відродження. Життєвий і творчий шлях поета; періодизація творчості П.Тичини; філософія творчого методу автора «Соняшних кларнетів» (феномен синестезії). Тема національного відродження України в збірках «Замість сонетів і октав», «Плуг», «Вітер з України», «Чернігів»; соцреалістичний вектор творчості П.Тичини (збірки «Партія веде», «Чуття єдиної родини»); літературознавці про іронію і пародію у збірці «Партія веде» (С.Тельнюк, О.Тарнавський, Є.Сверстюк); розвиток традицій Г.Сковороди у творчості (поема-симфонія «Сковорода»).

Микола Хвильовий та його роль в літературному житті 1920-х років. М.Хвильовий і літературне угруповання ВАПЛІТЕ. Трагізм долі митця; періодизація творчості. Поезія М.Хвильового – революційний пафос, поєднання експресіонізму й футуризму в збірках «Молодість», «Досвітні симфонії», в поемі «В електричний вік». Особливості творчої манери (тематичне та ідейно-стильове новаторство М.Хвильового); риси неоромантизму, експресіонізму, сюрреалізму. Збірки «малої» прози («Синій листопад», «Осінь»); повісті («Іван Іванович», «Санаторійна зона»); соціально-філософський роман «Вальдшнепи». Літературні проекти письменника – угруповання й періодика; М.Хвильовий – провідна постать літературної дискусії 1925 – 1928 років; публіцистика письменника («Камо грядеши», «Україна чи Малоросія», «Думки проти течії»).

Українська інтелектуальна проза. Творчий доробок Валеріана Підмогильного й В. Домонтовича. В. Підмогильний і літературне угруповання «Ланка» (МАРС); періодизація творчості прозаїка; ознаки інтелектуальної прози В. Підмогильного; екзистенціалізм;

психоаналіз; конфлікт між інстинктом і розумом у ранніх оповіданнях В.Підмогильного; романи і повісті В.Підмогильного («Остап Шаптала», «Місто», «Невеличка драма», «Повість без назви»); Історіософічні та культурологічні праці В.Домонтовича (концепція культурно-історичних епох. Романи «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус», «Без ґрунту»: поєднання інтелектуального та філософського дискурсів. Зміна естетики художнього мислення й творення інтелектуального героя.

Драматургія і театр 1920-1940-х років. Лесь Курбас і театр «Березіль» та нове піднесення українського театрального мистецтва. Творча співпраця М.Куліша і театру «Березіль». Творчість Миколи Куліша: біографічна силуетка; етапи творчої еволюції. Художнє новаторство драматурга; тема села («97», «Комуна в степах», «Прощай, село!»); сатиричні п'єси («Отак загинув Гуска», «Хулій Хурина», «Закут», Мина Мазайло»). Нова естетика й ціннісні моделі вершинних творів: «Народний Малахій», «Патетична соната»: поєднання національної філософії та антиімперського дискурсу.

Творчість Івана Кочерги: романтичні теми ранніх драматичних текстів; жанрова самотність твору; філософія часу й нова ідеологія у драмі «Майстри часу» (1934); історичний аспект і романтичні мотиви у драмах «Свіччине весілля» (1931) та «Ярослав Мудрий» (1944).

Творчість Юрія Яновського. Рання творчість письменника (поетична збірка «Прекрасна УТ», збірки новел «Мамутові бивні», «Кров землі»); Досвід роботи на Одеській кінофабриці. Роман «Майстер корабля» – літературна містифікація, прототипи героїв, мариністичні, футурологічні мотиви, своєрідність поетики. Відтворення суспільних катаклізмів в Україні та їхніх трагічних наслідків у романі «Чотири шаблі». Роман у новелах «Вершники» – жанрова самотність твору та ідеологія соцреалізму.

Творчість Олександра Довженка: від художника-ілюстратора (газета «Вісті ВУЦВК», Харків, 1923) до роботи на кіностудії в Одесі (1926); дебютні фільми («Ягідка кохання», «Сумка дипкур'єра»); кіношедеври О.Довженка – національна трилогія («Звенигора» (1927), «Арсенал» (1928), «Земля» (1930); концепт «поетичного кіно», «кінометафора»; тема соціальних змін в УРСР та СРСР у фільмах 1930-х років («Іван» (1932), «Аероград» (1934), «Щорс» (1936). Творчість О.Довженка воєнного періоду – жанр кіноповісті в творчості митця («Україна в огні» (1943), «Повість полум'яних літ» (1944); «Поема про море» (1956), «Зачарована Десна» (1956); «Щоденник» О.Довженка – унікальний документ епохи; соціально-філософські роздуми художника-творця в тоталітарному режимі.

Творчість Євгена Плужника. Доля митця «розстріляного відродження»; Неореалістичні тенденції лірики (збірка «Дні» (1926); поеми «Галілей», «Канів»; філософські мотиви збірки «Рання осінь» (1927) та «Рівновага» (1933). Роман «Недуга»: конфлікт моралі та радянської ідеології.

Прозовий доробок митців угруповання «Ланка» (МАРС). Творчість Григорія Косинки: своєрідність творчої манери Г.Косинки – від імпресіонізму до неореалізму. Українське село в часи революційних змін: «На золотих богів» (1922). Творчість Тодося Осьмачки. Поетичні збірки «Круча» (1922), «Скитські вогні» (1925), «Клекіт» (1929): «Сучасникам» (1943), «Китиці часу» (1953): символізм; фольклорна закоріненість, асоціативність художнього мислення. Містично-апокаліптична наповненість та візія тоталітаризму у прозі митця («Старший боярин», «План до двору», «Ротонда душогубців»). Поєдинок індивіда і соціуму в повісті Бориса Антоненка-Давидовича «Смерть»; досвід сталінських репресій в «Сибірських новелах».

Українська філософська лірика. Творчість Володимира Свідзінського, Миколи Бажана, Богдана-Ігоря Антонича. Міфопоетичне мислення та модерністський дискурс письменників-філософів. Язичницькі й християнські мотиви збірок Б.-І.Антонича «Три перстені», «Книга Лева», «Зелена Євангелія». Закоріненість у трансцендентне та ірраціональні виміри у поетичних візіях В.Свідзінського (зб. «Вересень») й М.Бажана («Будівлі», «Сліпці»). Міфологізація часу і простору у текстах митців.

Українська література 1930–1950 років

Міжвоєнне двадцятиліття в літературних координатах Західної України. Літературне життя міжвоєнного Львова. Націоналістичний, прокомуністичний та модерністський дискурси. Дмитро Донцов: ідеологія та стратегія інтегрального націоналізму. Літературне середовище журналу «Вісник». Михайло Рудницький та концепція часопису «Назустріч».

Проза Ірини Вільде. Ірина Вільде в річищі галицької міжвоєнної літератури. Творчий дебют збіркою оповідань «Метелики на шпильках». Жіноча ідентичність та її презентація у повісті «Повнолітні діти», романі «Сестри Річинські». Історичні, соціальні та гендерні конотації в творчості письменниці.

Празька школа в українській літературі. Розвиток українського політичного та мистецького життя на еміграції після поразки визвольних змагань. Заснування Українського вільного університету та Української господарської академії. Школа українського танцю Василя Авраменка. Нова генерація українських митців: Є.Маланюк. О.Ольжич, О.Стефанович. Ю.Дараган. Творення держави слова. Міфологічне й ритуально-обрядове підґрунтя поезії пражан.

Поезія Євгена Маланюка. Стилєт чи стилос як наскрізна дилема поезії митця. Вибір між боротьбою і мистецтвом. Міф України та його амбівалентне наповнення у творчості поета. Топос Степової Еллади та його проекція на історію України. Історіософські праці Є.Маланюка («Нариси з історії нашої культури», «Книга спостережень»).

Жіночий дискурс поезії празької школи. Поетичні голоси О.Лятуринської. Н.Лівицької-Холодної, О.Теліги. Пошуки мистецької індивідуальності. Міф, ритуал та історичні паралелі у творчості О.Лятуринської («Княжа емаль», «Гусла»). Любовна лірика Н.Лівицької-Холодної. Мартирологія долі і творчості О.Теліги.

Улас Самчук в силовому полі еміграційної літератури. Становлення таланту. Європейський контекст та народницький пафос. Українська тема в авторському міфі: історичний («Марія»), геокультурний («Волинь») та вітаїстичний («Чого не гоїть вогонь») модус. Інтеграція в громадсько-політичне життя. Редагування часопису «Волинь» (1941-1943 рр.). МУРівський період (1945-1947 рр.) та участь у повоєнному літературному житті української громади в Канаді й Америці (1947-1987).

Тема Голодомору в досвіді української літератури. Голодомор у вимірах травми й колективної пам'яті. Література і культурна пам'ять. Виконавці злочину, жертви і руйнування основ родини та моралі у «Марії» У.Самчука, «Жовтому князі» В.Барки, «Миргородському ярмарку» О.Звичайної, «Камінні під косою» Ольги Мак, «Красном апокаліпсисе» Д.Гойченка, поезіях М.Руденка, А.Листопада, В. Голобородька та ін.

Творча спадщина Василя Барки. Символічні, містичні та модерністські параметри творчості Василя Барки. Релігійно-філософське підґрунтя прозової («Рай», «Жовтий князь») та поетичної («Свідок для сонця шестикрилих») спадщини митця. Біблійна кодифікація української гуманітарної катастрофи в романі «Жовтий князь». Літературознавчі праці Василя Барки («Правда Козаря», «Відхід Тичини»).

Антитоталітарна парадигма творчості Івана Багряного. Вхідження в літературу. Від поезії до прозової творчості. Людина у протистоянні з тоталітарною системою. («Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою»). Участь в повоєнному житті української еміграції. Оприлюднення та викриття злочинів сталінського режиму («Чому я не хочу повертатись до СРСР»).

Докія Гуменна – літописець тоталітарної епохи. Україна в ситуації політичних зламів та соціоментальних трансформацій в романі-хроніці «Діти Чумацького шляху». Проекція на українське літературне життя 1920-х рр. Роман «Хрещатий яр» – презентація екзистенційного досвіду загубленої (за М. Шлемкевичем) української людини.

Український травматичний досвід періоду війни та окупації. Український образ війни. Хронологія: 1939 – 1949 рр. Драматичний вибір «між двох сил». Трагедія окупації. Жертви війни в дослідженнях сучасних істориків («Криваві землі» Т.Снайдера). і «Жнива розпачу» К.Беркгофа). Українські координати війни у версії О.Довженка. Палімпсестна модель «України в огні». Видавнича діяльність на окупованій території: «Волинь» (Рівне), «Українське слово», «Литаври» (Київ), «Український засів» (Харків). Героїка подвигу та пафос визволення у творах воєнного періоду «Слово про рідну матір» М.Рильського, «Я утверждаюсь» П.Тичини. Міфологеми героїзму, жертвності, подвигу та героїчно-патетична інтерпретація війни у «Прапороносцях» Олесея Гончара. Канонізація роману в українській радянській літературі. Жанр воєнного щоденника як спосіб мистецької реалізації. Щоденникові версії Олександра Довженка, Аркадія Любченка, Уласа Самчука («На білому коні», «На коні вороному»), Олесея Гончара.

Українська література: між модернізмом і соцреалізмом. Український соцреалізм: проблеми стосунків літератури та влади. Що таке тоталітарна держава та влада, як вони співіснують зі свободою творчості. Процес зрощення літератури і влади в радянському літературному контексті. Постать радянського письменника. Пора звільнення від ідеологічного тиску та творення вільного мистецтва в умовах еміграції – Мистецький Український Рух (МУР): ключові постаті, ціннісні імперативи, видавнича діяльність. Ігор Костецький в силовому полі МУРівського літературного дискурсу. Драми «Дійство про велику людину», «Спокуси несвятого Антонія». «Близнята щез утринуться». Перекладацька практика. Експериментальна ідентичність Юрія Косача. «Криза сучасної української літератури» за Юрієм Косачем. Візія історії у версії автора «Дійство про Юрія Переможця»). Семіотика простору та моделі національної ідентичності в повісті «Еней і життя інших»).

Радянський наратив повоєнної доби. Повоєнний час: репресії щодо радянських письменників (О.Довженка, В.Сосюри, М.Рильського, Ю.Яновського). «Дві історії української літератури». II з'їзд українських радянських письменників (1948р.) та ідеологічні нагінки в його контексті. Постанова ЦК ВКП(б) «Про журнали «Звезда» і «Ленинград»» та її резонанс в українському радянському літературному контексті. Нова ідеологічна «проробка» української літератури. Роман Юрія Яновського «Жива вода» (друга редакція – «Мир») як феномен підрадянської цензурної практики.

Українська література 1960-х – 2000-х років

Шістдесятництво в історії українського Руху Опору. XX з'їзд КПРС та доповідь Хрущова, присвячена розвінчанню культу особи Сталіна. Зміни в політичному курсі та інтелектуальному кліматі країни. Хрущовська відлига кінця 1950-х поч. 1960-х років та її вплив на українське мистецьке життя. Вихід у світ антології Юрія Лавріненка «Розстріляне відродження». Українське поетичне кіно (С.Параджанов, Л.Осика, І.Миколайчук) як продовження естетичних пошуків епохи розстріляного відродження. Пошуки в сфері образотворчого мистецтва: творчість Алли Горської, Віктора Зарецького, Опанаса Заливахи, Людмили Семикіної. Ідея культурництва в перекладацькій практиці Миколи Лукаша, Григорія Кочура, Бориса Тена. Виникнення дисидентського руху. Хроніка протистояння влади та інтелігенції. Поява книги Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Правозахисна діяльність В.Чорновола, В.Мороза, Ю.Бадзя. Арешти в середовищі української інтелігенції. Створення й діяльність української Гельсінської групи.

Творча індивідуальність Василя Симоненка. В.Симоненко як знакова постать нового мистецького покоління. Участь Василя Симоненка в діяльності Клубу Творчої Молоді. Поїздка в Биківню. Розкриття правди про злочини сталінського режиму. Імператив щирості і правди в творчості митця. Знаковий характер поезії «Ти знаєш, що Ти – Людина». Образ України в творчості поета («Задивляюсь у твої зіниці»). Особливості творчої манери: проблематика, інтонаційна палітра, нонконформістська позиція. Іронія й сарказм в творчих

самоокресленнях В. Симоненка («Казка про Дурила»). Духовна криза та її проєкції в щоденникових записах. Вилучення митця з літературного життя й нове повернення у 1990-ті роки.

Художній світ Ліни Костенко. Поетичний дебют Ліни Костенко як відлік нових естетичних орієнтирів в українській літературі (збірки «Проміння землі» 1957, «Вітрила», 1958). Нова якість поезії і способів спілкування з читачем. Вимушена творча перерва (1961 – 1977) і намагання влади вилучити поетесу з літературного життя. Участь Ліни Костенко в протестах українських шістдесятників. Повернення із «зони мовчання». Поетичні збірки «Над берегами вічної ріки» (1977). «Неповторність» (1980), роман у віршах «Маруся Чурай» (1979). Топос поразки в українській історії і культурі «Берестечко». Візія посттоталітарної України «Записки українського самашедшого» (2011).

Творча індивідуальність Василя Стуса. Василь Стус – ключова постать дисидентського руху і потужна мистецька індивідуальність. Проблема канонізації постаті В. Стуса та рецепції творчості. Поетична спадщина митця: збірки «Палімпсести», «Свіча в свічаді», «Веселий цвинтар», «Птах душі». Образ України в поезії митця. Екзистенційні та антиколоніальні виміри поезії В. Стуса. Літературознавча діяльність митця. Дослідження творчості Павла Тичини та Володимира Свідзінського. Перекладацька практика митця. Естетичний досвід Рільке в самоокресленнях В. Стуса. Рецепція письменника в постколоніальній Україні.

Поетичний світ Івана Драча. Переосмислення жанру балади в творчості митця. Фольклорні й модерністські трансформації («Балада про соняшник», «Балада про випрані штани», «Балада золотої цибулі», «Новорічна балада»). Чорнобильська трагедія в поетичній інтерпретації митця («Чорнобильська мадонна»).

Мистецькі самоокреслення Миколи Вінграновського. Микола Вінграновський: шлях від кінематографу до літератури. Зустріч М. Вінграновського з О. Довженком. Роль Івана Орлюка у фільмі «Повість полум'яних літ». Поетична творчість митця: любовно-сповідальна та філософська лірика («Атомні прелюди»). Прозова спадщина митця («Сіроманець», «Пересядка», «Манюня»). Поєднання літературного та кінематографічного виміру у творчості митця, продовження традицій О. Довженка, актуалізація жанру кіноповісті.

Проза Григора Тютюнника. Повернення до традиції початку ХХ століття. Школа М. Коцюбинського і В. Стефаника. Збірки «Зав'язь», «Деревій», «Батьківські пороги». Ритуально-обрядова наповненість творчості Григора Тютюнника: міфологема народження-одруження-смерті («Дивак», «Оддавали Катрю», «Поминали Маркіяна»). Новела «Три зозулі з поклоном»: автобіографічні проєкції, фольклорне підґрунтя, трансцендентне наповнення. Освоєння урбаністичної теми. Повість «День мій суботній».

Творчість Валерія Шевчука. Інтелектуалізм та урбаністична парадигма прози В. Шевчука («Набережна, 12»). Екзистенційні виміри творчих пошуків митця. Культура бароко в художній ідентифікації прозаїка («Три листки за вікном», «Око прірви», «У пащу дракона»). Міф дому в творчості митця («Дім на горі»). Полеміка з химерним романом в українській літературі. Міфологема дороги і філософія мандрів у прозі В. Шевчука. Модель сковородинівської людини, котра шукає життєвої опори в дорозі до себе. Сімейна сага у творчості митця («Стежка в траві»). Валерій Шевчук – дослідник української літератури («Мисленне дерево», «Дорога в тисячу років», «Муза Роксоланська»).

Химерний роман в українській художній свідомості. Химерний роман як стратегія колоніальної екзотики. Симбіоз фольклорних, фантастичних та сміхових чинників. (О. Ільченко «Козацькому роду нема переводу або Мамай і чужа молодиця»). В. Земляк, «Лебедина згряя. Зелені млини». Трансформація фольклорної традиції. Карнавальнотеатралізований простір роману. Політична та естетична легітимізація советського

тоталітаризму. Екранізація роману В. Земляка – «Вавілон ХХ» (Іван Миколайчук). Рецепція і доля фільму.

Стильові пошуки в прозі шістдесятників. Прозові пошуки Володимира Дрозда. Від оповідання й новелістики до повістей і романів. Знакові тексти прозового доробку митця: «Балада про Сластьона», «Самотній Вовк», «Спектакль». Советська дійсність та моделі її презентації: гротескна, іронічна, пародійна. «Позичений чоловік» Євгена Гуцала. Експериментальний симбіоз ідеологічної ортодоксальності, комізму і фольклорності. Асоціації з світовою сміховою культурою: імплементація чи поразка. Критика соцреалістичної естетики і одночасна апологія советської літератури.

Нью-Йоркська група в українській літературі. Нові моделі письменницької ідентичності: урбаністична свідомість та філософське підґрунтя. Герметизм поезії Емми Андіївської. Екзистенційні мотиви поезії Богдана Бойчука, Богдана Рубчака, Юрія Тарновського.

Історична проза в українській літературі 1960-х- 1980-х років. Історія як альтернатива радянській дійсності.. Переосмислення знакових періодів національно-визвольної боротьби українського народу та відтворення культурних кодів історичної пам'яті в творах Павла Загребельного «Диво», «Первоміст», «Я Богдан»; Романа Іваничука «Мальви», «Орда», Романа Федоріва «Отчий світильник».

Модерністські пошуки нового літературного покоління: Феномен Грицька Чубая. Грицько Чубай як літературний самітник. Феномен мовчання в долі і творчості митця. Модель вертепу в поетичній стратегії митця (Поема «Вертеп»). Соціальна діагностика поезії митця. Інтимно-сповідальна лірика «Коли до губ твоїх». Трансцедентні виміри поезії Г.Чубая («Говорити, мовчати і говорити знову»). Творчість Г.Чубая як альтернатива соцреалістичному канону. Музична інтерпретація спадщини митця у варіанті гурту «Плач Єремії».

Київська школа поезії: «Мистецьке підпілля» часів брєжнєвського застою: угруповання Києва та Львова. Поширення самвидаву та «письмо у шухляду», переслідування письменників. Нонконформістська громадянська позиція та естетика поетів «Київської школи» (Василь Голобородько, Микола Воробйов, Віктор Кордун, Михайло Григорів).

Прощання з імперією. «Карнавальний» тип трансформації колоніальної свідомості: вечори літературної групи «Бу-Ба-Бу». зміна естетичних категорій та її фіксація у романі Ю.Андруховича «Рекреації» (1990). «Міфологічна» естетика «житомирської» прозової школи (Є Пашковський, В.Даниленко, В.Медвідь). Загальна характеристика емансипаційних тенденцій постколоніальної України: поява знакових літературознавчих досліджень та нарисів С.Павличко, О.Забужко, Н.Зборовської, Т.Гундорової. Проблема національної самосвідомості та жіночої історії як домінанта творчого доробку Оксани Забужко: «Польові дослідження з українського сексу», «Музей покинутих секретів», повість «Дівчатка», Марії Матіос «Солодка Даруся». Національна ідентичність та героїчна міфологія у версії Василя Шкляра «Чорний ворон», «Троща»

Ціннісне протистояння в умовах російсько-української війни: «Блокпост» Бориса Гуменюка, «Інтернат» С. Жадана. Антиімперський наратив у текстовому просторі сучасної літератури.

Методика навчання української літератури

Актуальність предмету «Українська література» в освітній системі ХХІ ст. Провідна роль художньої літератури як предмету шкільного вивчення. Нормативна база викладання курсу. Мета, завдання вивчення української літератури в загальноосвітній школі. Зміст шкільної літературної освіти Реалізація світоглядних, методологічних, теоретичних та практичних завдань у навчанні української літератури. Міжпредметні зв'язки української

літератури з іншими дисциплінами. Принципи літературної освіти. Нові методичні підходи до навчання української літератури (особистісно зорієнтований, компетентнісний, системно-діяльнісний тощо). Підручник з української літератури як навчаюча система. Етапи курсу літератури в 5–11 класах загальноосвітньої школи. Система профільного вивчення української літератури. Реформування школи і літературна освіта

Теоретичне розроблення і практичне застосування методів вивчення літератури. Важливість добору методів у побудові процесу едукції. Загальнодидактичні та спеціальні методи навчання, їх класифікація. Система методів вивчення української літератури в школі, їх зв'язок із методами літературознавчої науки. Методи емоційно-образного осягнення художніх творів та їх тлумачення. Використання оптимальних методів та прийомів на уроці літератури як проблема. Багатофункціональність методів навчання (освітня, розвиваюча, виховна, педагогічного стимулювання, контрольної-корекційної). Традиційні (класичні) та інноваційні (новітні) методи. Методика добору і використання різних засобів наочності на уроках української літератури. Прийом навчання – окремий крок для реалізації навчальної мети, складова частина методу. Шкільний експеримент із методики навчання української літератури, його види, місце, значення в навчальному процесі.

Форми літературної освіти школярів. Класно-урочні, факультативні, позакласні, позашкільні навчальні форми з літератури. Урок – основна загальнодидактична форма вивчення української літератури, окремий момент реалізації програми. Вимоги до проведення сучасного уроку української літератури. Класифікації уроків; основні структурні елементи уроку певного типу. Підготовка вчителя до заняття, моделювання поурочного плану-конспекту. Уроки літератури рідного краю в системі літературної освіти школярів. Поєднання класного і позакласного читання у процесі вивчення програмового матеріалу. Самореалізація учнів у нетрадиційних формах; організація кооперативної групової роботи. Критерії оптимізації, оцінки уроку.

Концептуальні основи аналізу художнього твору в школі. Принципи добору художніх творів у шкільних програмах. Етапи вивчення художнього твору. Специфіка шкільного та літературознавчого аналізу, відмінність від інтерпретації художнього тексту. Роль і значення аналізу для розкодування твору. Діалогічне прочитання української літератури. Проблема добору шляхів аналізу, адекватних для дешифровки художнього тексту певного роду, виду, жанру. Методика вивчення фольклорних, літературних ліричних, епічних, драматичних творів, критичних праць, теоретико-літературних понять. Організація науково-дослідної діяльності учнів.

Розвиток літературного обдарування школярів. Системна творча діяльність учнів у процесі вивчення літератури. Розвиток усного та писемного мовлення у процесі роботи над програмовим художнім твором. Дослідження авторитетного літературознавця – взірць творчого осмислення художнього тексту, приклад влучного, точного, аргументованого писемного мовлення. Методика проведення уроку РМ. Твір учня – найскладніший вид його діяльності; класифікація та градація шкільних творчих робіт. Етапи роботи над учнівським твором. Проблема копілятивного характеру письмових контрольних творів. Технології текстотворення, «вільного письма» (К.Мереліт, Д.Стіл, Ч.Стемпл, С.Волтер). Оцінювання, фактори визначення рівня самостійності учнівської творчої роботи.

Технології особистісно зорієнтованого процесу навчання української літератури. Індивідуальна робота при особистісно зорієнтованому підході. Особистісно зорієнтований урок літератури. Підвищення якості навчання в технологічному режимі через оригінальність у доборі й репрезентації змісту, засоби когнітивної візуалізації матеріалу, роботу в зоні найближчого розвитку, дидактичні ігри, використання прийомів інтегрування, досвід самостійної роботи, групової взаємодії тощо. Застосування технологій дистанційного, концентрованого навчання, візуалізації навчальної інформації, модульної, ІКТ тощо у літературній освіті учнів. Оцінювання навченості, розвитку особистісних структур, сформованості компетентностей.

Вимоги до вчителів української літератури та якості їхньої підготовки на етапі інтеграції України в європейський освітній простір. Загальнопедагогічні та специфічні вимоги до фахової підготовки словесника. Структура професійної компетентності вчителів української літератури. Роль учителя в реалізації мети, завдань шкільного курсу літератури. Учитель у традиційній та інноваційній системі навчання. Навички та стратегії фасилітації (коучингу, тьюторства). Професійна майстерність і педагогічна творчість словесника. НОП учителя. Упередження «професійного вигоряння»; шляхи та засоби підвищення кваліфікації вчителів.

Моніторинг і оцінювання результативності навчання учнів із української літератури. Літературні завдання в традиційному і розвивальному навчанні. Індивідуалізація та диференціація завдань; розробка системи різнорівневих завдань для контрольного оцінювання учнів. Особливості індивідуального, фронтального, комбінованого; усного та письмового опитування з літератури. Виявлення сформованості знань і вмінь із літератури на контрольних уроках різних типів. Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів основної і старшої школи Застосування засобів комп'ютерного контролю. Проблема визначення критеріїв оцінювання навчальних та творчих досягнень школярів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді на теоретичні питання є фрагментарними (1/3 частина від загального обсягу теми, питання). Вступник демонструє нерозуміння змісту повідомлюваного, сплутує мовні факти, не ілюструє відповіді прикладами, припускається суттєвих фактичних помилок, 7-8 мовленнєвих неточностей.

II рівень – середній. Вступник частково відповідає на поставлене запитання, наводить неточні чи завчені приклади. Не може обґрунтувати відповіді, застосовує знання лише в стандартних ситуаціях; не готовий виконувати завдання трансформаційного характеру, припускається стилістичних помилок, 3-4 фактичних і 4-5 мовленнєвих огріхів.

III рівень – достатній. Вступник добре володіє навчальним матеріалом. Дає точні визначення мовним явищам і поняттям, демонструє навички аналізу прочитаного, оцінки нового матеріалу, аргументує висловлені тези загальновідомими положеннями, опрацював більшість додаткової літератури, не припускається фактичних помилок; робить спроби коментувати мовні явища, встановлювати системні зв'язки; послуговується чітким, логічним мовленням; у висловлюваннях припускається 1-2 мовленнєвих помилок.

IV рівень – високий. Вступник повністю оволодів теоретичним матеріалом, логічно й послідовно викладає його, спроможний простежити історію питання чи мовного явища, уміє застосовувати набуті знання в нестандартних ситуаціях, послуговується додатковою літературою, уміє критично її оцінювати, встановлює міжпредметні зв'язки, демонструє особистий внесок у вирішення поставленої проблеми, відстоює власні погляди, підтверджуючи їх особисто дібраними прикладами, не припускається фактичних або мовленнєвих помилок.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання відповідей
вступників під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий Неправильні, фрагментарні відповіді, що демонструють нерозуміння суті програмового матеріалу в цілому, не володіння спеціальною термінологією.	0-99	незадовільно
Середній Правильне розуміння суті питання програмового матеріалу, при цьому допускаються окремі неточності у формулюваннях, доведеннях тверджень; відповідь характеризується поверховістю і фрагментарністю; неправильне тлумачення термінів чи понять.	100-149	задовільно
Достатній Правильне і глибоке розуміння суті питання програмового матеріалу, допускаються окремі неточності не принципового характеру; самостійне виправлення допущених помилок, володіння термінологією.	150-179	добре
Високий Правильне і глибоке розуміння суті питання програмового матеріалу; уміння інтегрованого застосування теоретичних знань із фахових дисциплін, вільне володіння і адекватне застосування термінології; переконлива аргументація відповіді.	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна українська літературна мова

1. Бондар О. І. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 368 с.
2. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. посібник / С. П. Бевзенко. – К., 2005. – 270 с.
3. Безпояско О. К. Граматика української мови: Морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К. : Либідь, 1993. – 336 с.
4. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська. – К. : Пульсари, 2004. – 398 с.
5. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
6. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К., 1993. – 368 с.
7. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / О. Т. Волох. – К. : Вища шк., 1986. – 362 с.
8. Горпинич В. О. Морфологія української мови / Горпинич В. О. – К. : ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
9. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова: Морфеміка. Словотвір. Морфонологія / В. О. Горпинич. – К. : Вища школа, 1999. – 206 с.
10. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія [автори : І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К. Г. Городенської]. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. – 752 с.
11. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2001. – 662 с.
12. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка, словотвір, морфологія. У двох частинах. Частина 1 / Плющ М. Я. – К. : Вища школа, 2005. – 286 с.
13. Плющ М. Я. Українська мова : довідник / М. Я. Плющ, Н. Я. Грипас. – К. : Рад. шк., 1990. – 286 с.
14. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К. : Вища школа, 1994. – 670 с.
15. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. – К. : ВШ, 2002. – 439 с.
16. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономаріва. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
17. Сучасна українська літературна мова : Морфологія. Синтаксис : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева. – К. : Знання, 2010. – 432 с.
18. Українська мова: Енциклопедія. – К., 2000. – 750 с.
19. Український правопис. – Харків : Фоліо, 2019. – 348 с.
20. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2004. – 406 с.
21. Шульжук К. Ф. Складне речення в українській мові / К. Ф. Шульжук. – К., 1989. – 135 с.
22. Шульжук К. Ф. Складні багатокомпонентні речення в українській мові / К. Ф. Шульжук. – К., 1986. – 183 с.
23. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2010. – 408 с.

Методика навчання української мови

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. посіб. – Київ : Генеза, 2005. – 180 с.

- 2 Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : монографія. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. – 338 с.
- 3 Бондарчук Л. І. Методику підказує текст : навч. посіб. / Л. І. Бондарчук. – Тернопіль : Мальва-ОСО, 2001. – 160 с.
- 4 Горошкіна О. М. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю : монографія / О. М. Горошкіна. – Луганськ, Альма-матер, 2004. – 362 с.
- 5 Донченко Т. К. Мовленнєвий розвиток учнів у процесі навчання української мови в основній школі : навч.-метод. посіб. для вчит. і студентів / Т. К. Донченко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 694 с.
- 6 Дороз В. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення української лексики у школах з російською мовою навчання : монографія / В. Дороз. – Київ-Ніжин : ТОВ «Вид-во «Аспект-Поліграф», 2006. – 184 с.
- 7 Караман С. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії / С. Караман, В. Тихоша // Дивослово. – 2001. – № 4. – С. 36–38.
- 8 Концепція «Нова українська школа». – 2016.
- 9 Кучерук О. Дидактичні технології комунікативного розвитку школярів / О. Кучерук // Дивослово. – 2009. – № 10. – С. 17-21.
- 10 Палихата Е. Я. Методика навчання українського усного діалогічного мовлення учнів основної школи : монографія / Е. Я. Палихата. – Тернопіль, 2002.
- 11 Пентиліук М. Особливості технології уроку мови / М. Пентиліук // Дивослово. – 1998. – № 4. – С. 16-18.
- 12 Державний стандарт базової і повної середньої освіти. – 2011.
- 13 Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії : посібник для студентів вищих закладів освіти. – Київ : Ленвіт, 2000.
- 14 Концепція профільного навчання в старшій школі // Освіта України. – № 42 – 43. – 10 червня 2003 р.
- 15 Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / за ред. М. І. Пентиліук. – Київ, 2009. – 400 с.
- 16 Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : зб. ст. / М. І. Пентиліук. – Київ : Ленвіт, 2011. – 256 с.
- 17 Пентиліук М. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови / М. Пентиліук, О. Горошкіна, А. Нікітіна // Укр. мова і л-ра в шк. – 2006. – № 1 – С. 15 – 20.
- 18 Пентиліук М. Концепція когнітивної методики навчання української мови / М. Пентиліук, О. Горошкіна, А. Нікітіна // Дивослово. – 2004. – № 8. – С. 5–9.
- 19 Пентиліук М. І. Вивчення української мови в школах з російською мовою навчання : метод. посіб. для вчителя / М. І. Пентиліук. – Київ : Рута, 2000.
- 20 Пентиліук М. І. Сучасний урок української мови. – Харків : Основа, 2007.
- 21 Пентиліук М. І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах / М. І. Пентиліук, Т. Г. Окуневич. – Київ : Ленвіт, 2006.
- 22 Плиско К. Організація навчання синтаксису в середній школі : посіб. для вчителів / К. Плиско. – Київ : Рад. школа, 1990.
- 23 Плиско К. М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі / К. Плиско. – Харків, 2001.
- 24 Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : Вид-во А.С. Київ, 2004. – 192 с.
- 25 Практикум з методики навчання української мови в середніх навчальних закладах : модульний курс : посіб. для студентів пед. ун-тів та ін-тів / кол. авт. ; за ред.

- М. І. Пентилюк. – Київ : Ленвіт, 2011. – 366 с.
- 26 Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авт. ; за ред. М. Пентилюк. – Київ : Ленвіт, 2015. – 320 с.
 - 27 Технологія сучасного уроку рідної мови / Н. Б. Голуб, Л. М. Дяченко, Н. М. Остапенко, В. В. Шляхова ; за ред. Н. М. Остапенко. – Черкаси : Відлуння, 1999.
 - 28 Хом'як І. М. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. – Рівне : Волинські обереги. – 1998.
 - 29 Щербина В. І. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури / В. І. Щербина, О. В. Волкова, О. В. Романенко. – Харків : Вид. група «Основа», 2005. – 96 с.
 - 30 Яворська С. Т. Становлення і розвиток методики навчання української мови як науки в середній школі. Книга 1 (XVI ст. – 20-і роки XX ст.). – Слов'янськ, 2004 ; Книга 2 (30–90-і роки XX ст.). – Слов'янськ, 2004.
 - 31 Чинні програми та підручники з української мови.

Історія української літератури

1. Агєєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
2. Агєєва В. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. – К. : Либідь, 1999. – 264 с.
3. Агєєва В. Українська імпресіоністична проза. – К. : Наукова думка, 1994. – 158 с.
4. Антонович Д. Триста років українського театру 1619-1919. – Прага : Український громад. видавн. фонд, 1925. – 278 с.
5. Антонович Д. Триста років українського театру 1619–1919. – К. : Либідь, 1993. – 228 с.
6. Барабаш Ю. Чуже – Інакше – Своє. Етнокультурне пограниччя: концептуальний, типологічний і ситуативний аспекти. – К. : Темпора, 2020 – 216 с.
7. Білоус П. Історія української літератури Х – XVIII ст. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 424 с.
8. Возняк М. Історія української літератури: у 2 кн. – Львів : Світ, 1992.
9. Грушевський М. Історія української літератури : у 6 т., 9 кн. – К. : Либідь, 1993.
10. Наливайко Д. Світ бароко // Всесвіт : [Літературно-художній журнал]. – 1976. – № 3. – С. 185–206.
11. Наливайко Д. Спільність і своєрідність: Українська література в контексті європейського літературного процесу. – К. : Дніпро, 1998. – 395 с.
12. Багрій Р. Шлях Вальтера Скотта на Україну: «Тарас Бульба» М.Гоголя і «Чорна рада» П. Куліша в світлі історично романістики Вальтера Скотта. – К. : ред. журн. «Всесвіт», 1993. – 64 с.
13. Білецький О. Іван Семенович Левицький (Нечуй) // Білецький О. Збір. праць : У 5 т. – К. : Наукова думка, 1965. – Т.2. – С. 317–368.
14. Білецький О. Панас Мирний // Білецький О. Збір. праць : У 5 т. – К., 1965. – Т.2. – С. 368–412.
15. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX століття. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2001. – 344 с.
16. Бондар М. Поезія пошевченківської епохи. Система жанрів. – К. : Наукова думка, 1986.
17. Винниченко В. Конкордизм. Система будування щастя : етико-філософський трактат / передм. Т. Гундорова. – К. : Укр. письменник, 2011. – 335 с.
18. Грабович Г. До історії української літератури. – К. : Критика, 2003. – 631 с.
19. Грабович Г. Тексти і маски. – К. : Критика, 2005. – 312 с.
20. Грабович Г. Поет як міфотворець: Семантика символів у творчості Тараса Шевченка / перекл. з англ. С. Павличко; друге виправлене й авторизоване видання. – К. : Критика,

1991. – 209 с.
21. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. – Л. : Літопис, 1997. – 300 с.
 22. Єфремов С. Історія українського письменства. – К. : Феміна, 1995. – 688 с.
 23. Єфремов С. Вибране. Статті. Наукові розвідки. Монографії / упоряд., передм. та прим. Е. Соловей. – К. : Наукова думка, 2002. – 760 с.
 24. Забужко О. Шевченків міф України. – К. : Факт, 2002. – 260 с.
 25. Залеська-Онишкевич Л. Текст і гра. Модерна українська драма. – Нью-Йорк; Львів : Літопис, 2009. – 472 с.
 26. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956–1987) / Харківська правозахисна група. – Харків : Фоліо, 2003. – 144 с.
 27. Захарчук І. Культурологічні засади літератури шістдесятництва : навчально-методичний посібник / І. Захарчук. – Рівне : РДГУ, 2011. – 60 с.
 28. Захарчук І. Війна і слово. Мілітарна парадигма соціалістичного реалізму : монографія. – Луцьк : Твердиня, 2008. – 406 с.
 29. Зборовська Н. Код української літератури: проєкт психоісторії новітньої української літератури: монографія. – К. : Академвидав, 2006. – 504 с. (Монограф).
 30. Зеров М. Твори : В 2 т. - Т.2. – К. : Дніпро, 1990. – 601 с.
 31. Зеров М. Українське письменство / упоряд. М. Сулима; післям. М. Москаленка. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 1301 с.
 32. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К. : Либідь, 1997. – 360 с.
 33. Павличко С. Теорія літератури. – К. : Основи, 2002. – 679 с.
 34. Павличко С. Фемінізм. – К. : Основи, 2002. – 322 с.
 35. Поети пошевченківської доби. – К. : Наукова думка, 1961.
 36. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
 37. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги ХХІ, 2018. – 272 с.
 38. Поліщук Я. Пошуки Східної Європи: тіні минулого, міражі майбутнього. Чернівці : Книги ХХІ, 2020. – 192 с.
 39. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти). – К. : Смолоскип, 2010. – 632 с.
 40. Проза про життя інших: Юрій Косач : тексти, інтерпретації, коментарі / упоряд. В. Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 352 с.
 41. Улас Самчук. Роздуми про літературу / упорядкування, примітки, післямова М. Гона. – Рівне, 2005.
 42. Соловей Е. Українська філософська лірика : навчальний посібник із спецкурсу. – К. : Юніверс, 1999. – 368 с. – С. 115–182.
 43. Стефановська Л. Антонич. Антономії. – К. : Критика, 2006. – 312 с.
 44. Стус В. Феномен доби. Сходження на Голгофу слави. – К. : Знання, 1993.
 45. Томпсон Є. Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм / пер. з англ. М. Корчинської. – К. : В-во Соломії Павличко «Основи», 2006. – 368 с.
 46. Українські літературні школи та групи 60–90-х рр. ХХ ст. : антологія вибраної поезії та есеїстики / упоряд., автор вступ. слова, бібліограф. відомостей та прим. В. Габора. – Львів : ЛА «Піраміда», 2009. – 620 с.
 47. Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська літератури новітньої доби / пер. з англ. П. Тарашук. – К. : Факт, 2004. – 496 с.
 48. Шевельов Ю. Вибрані праці : У 2 кн. Кн. II : літературознавство / упоряд. І. Дзюба. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. – 1151 с.
 49. Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. Література. Ідеологія. Мистецтво : У 3 т. – Х. : Фоліо, 1998.

50. Шкандрій М. Євреї в українській літературі: Зображення та ідентичність. / пер. з англ. Н.Комарової. – К. : Дух і літера, 2019. – 350 с.

Методика навчання української літератури

1. Бондаренко Ю. Загальна модель шкільного навчання української літератури. – Ніжин : НДУ імені Миколи Гоголя, 2017. – 400 с.
2. Бондаренко Ю. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі: теорія і практикум: посіб. для студ. філол. ф-ту. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – 216 с.
3. Бондарчук Л. Методику підказу текст. – Тернопіль : Мальва, 2001. – 160 с.
4. Бутенко Л. Учителю літератури: вияв творчості й краси. – Херсон : Айлант, 2008. – 232 с.
5. Буяльський Б. Поезія усного слова. – К. : Рад. школа, 1990. – 255 с.
6. Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
7. Вукіна Н. Критичне мислення: як цьому навчати. – Харків, 2007. – 190 с.
8. Гальонка О. Позакласна робота з української літератури. – Х. : Основа, 2011. – 94 с.
9. Гладишев В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури. – Миколаїв : Іліон, 2006. – 372 с.
10. Голобородько В. Програма організації науково-дослідницької діяльності учнів. – Харків : ВГ «Основа», 2005. – 208 с.
11. Гопкінс Д. Оцінювання для розвитку школи / перекл. з англ. – Львів : Літопис, 2003. – 256 с.
12. Градовський А. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика. – Черкаси : Брама, вид. Вовчок О. – 2003. – 291 с.
13. Градовський А. Магія слова і думки: формування професійної компетенції аналізу художнього твору у майбутніх учителів-словесників / А. Градовський. – Черкаси : АНТ, 2011. – 176 с.
14. Деякі аспекти аналізу літературного твору / А.Гуляк, Н.Скоробагатько, М.Цуркан. – Київ : Наук. світ, 2000. – 131 с.
15. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
16. Діалогічне прочитання української літератури / за ред. Г. Токмань. – К. : Міленіум, 2007. – 485 с.
17. Жила С. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи. – Чернігів : Деснянська правда, 2004. – 360 с.
18. Золотухін Г. Твір з української мови та літератури. – К. : Наук. думка, 1997. – 274 с.
19. Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. – Л. : Літопис, 2004. – 352 с.
20. Іванишин В. Пізнання літературного твору. – Дрогобич : Відродження, 2003. – 79 с.
21. Інноваційні технології і сучасний урок літератури. – К. : Шкільний світ, 2006. – 128 с.
22. Інтерактивні технології на уроках української словесності / укл. Р. Оришин. – Тернопіль : Підручники та посібники, 2010. – 160 с.
23. Ісаєва О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури. – К. : Ленвіт, 2000. – 184 с.
24. Кизилова В. Дитяча українська література. – Луганськ : СПД В.Резніков, 2008. – 296 с.
25. Кисилевська-Косик Л. Українська література у старших класах середньої школи. – Львів : НВФ «Українські технології», 2003. – 264 с.
26. Ключек Г. Зі студій про літературну освіту. – Тернопіль : Богдан, 2013. – 192 с.
27. Компетентнісний підхід до вивчення української літератури в основній школі : посібник / С.Паламар, Г.Бійчук, Н.Логвіненко, А.Фасоля та ін. – К. : Видавничий дім «Сам», 2017. – 112 с.
28. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

29. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти / за заг. ред. В. Огнев'юка. – К. : Ірпінь, 2004. – 177 с.
30. Куцінко О. Професійний довідник учителя літератури. – Х. : Основа, 2012. – 381 с.
31. Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія). – К. : Освіта України, 2011. – 464 с.
32. Ларіна Т. Методика викладання української літератури. – Бедянськ.: БДПУ, 2008. – 166 с.
33. Лісовський А. Література і розвиток творчих сил учнів, або Невикористані резерви методики. – К. : Ленвіт, 2007. – 64 с.
34. Лісовський А. Морфологія художності твору і вивчення літератури в школі : метод. посібн. – Житомир : Полісся, 2004. – 132 с.
35. Марко В. Аналіз художнього твору. – К. : Академвидав, 2013. – 280 с.
36. Марко В. Стежки до таїни слова : літературознавчі й методичні студії. – Кіровоград : Степ, 2007. – 262 с.
37. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 320 с.
38. Ми є. Були. І будем Ми! Виховання національної самосвідомості учнів засобами художньої літератури / за ред. Н. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2003. – 215 с.
39. Микитюк В. Педагогічні концепти Івана Франка (теорія та методика навчання літератури) : монографія. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 408 с.
40. Мхитарян О. Підвищення навчальних досягнень учнів з української літератури. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 232 с.
41. Наукові основи методики літератури / за ред. Н. Волошиної. – К. : Ленвіт, 2002. – 344 с.
42. Нежива Л. Теорія і практика вивчення літературних напрямів українського письменства в школі. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2016. – 356 с.
43. Островська Г. Формування професійної готовності майбутніх учителів зарубіжної літератури до вивчення біографії письменника у загальноосвітній школі : монографія. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2017. – 472 с.
44. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К. : Ленвіт, 2000. – 384 с.
45. Ревуцький Д. Живе слово: теорія виразного читання для школи. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 200 с.
46. Романишина Н. В. Практикум із методики викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах : навчальний посібник. – Рівне : Принт Хауз, 2016. – 208 с.
47. Романишина Н. Українська художня мала проза: теоретико-методичні аспекти вивчення. – Рівне : ТЗОВ «Принт Хауз», 2013. – 576 с.
48. Семеног О. Мовно-літературна освіта в Україні : погляд крізь роки : навч. посіб. – Київ : Фенікс, 2008. – 240 с.
49. Ситченко А. Методика викладання літератури: термінологічний словник / А. Ситченко, В. Шуляр, В. Гладішев. – К. : ВД «Ін Юре», 2008. – 132 с.
50. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах. – К. : Ленвіт, 2011. – 291 с.
51. Скорина Л. Аналіз художнього твору. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 424 с.
52. Степанишин Б. Викладання української літератури в школі. – К. : Проза, 1995. – 255 с.
53. Телехова О. Вивчення теорії літератури в школі. – Х. : Веста-Ранок, 2001. – 272 с.
54. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.
55. Удовиченко Л. М. Теорія і технологія вивчення художніх образів-персонажів у курсі зарубіжної літератури старшої школи : монографія. – 2020. – 352 с.

56. Чеховська Л. Проектне навчання на уроках української літератури у середній школі. – Запоріжжя : ВПО „Запоріжжя”, 2010. – 263 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

<http://library.rshu.edu.ua/poshukovyj-aparat/elektronno-poshukovi-sistemi>

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/opis.php3>

<http://www.nbu.gov.ua/e-resources/>

<http://journalib.univ.kiev.ua>

<http://www.lnu.edu.ua>

<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>

<http://www.nbu.gov.ua/>

<http://nlibrary-rdgu.rv.ua/>

<http://lib.rv.ua/>

<http://www.ukrmova.dn.ua>

<http://www.dilovamova.com>

<http://ukrainskamova.at.ua/>

<http://www.teacherjournal.com.ua>

<http://metodportal.net>

<http://osvita.ua>

<http://shkola.ua>

<http://www.teacher.in.ua>

<http://www.bankportfolio.ru>

<http://www.koncpekt.org.ua>

<http://notatka.at.ua>

<http://wecreative.ucoz.ru>

<http://www.glazova.org.ua/>

www.ukrlibworld.kiev.ua

www.zakon.rada.gov.ua

www.mon.gov.ua/

www.ostriv.in.ua

[https:// www.poetry.uazone.net](https://www.poetry.uazone.net)

<https://www.ukrcenter.com/library/default.asp>

<https://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html>

https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/Index_Lit.php

<https://www.poetyka.uazone.net/>

<https://www.ukrlib.com>

[https:// www.exlibris.org.ua](https://www.exlibris.org.ua)

<https://www.ukrlit.vn.ua/>

[https:// www.ukrlit.blog.net.ua](https://www.ukrlit.blog.net.ua)

<https://www.ukrlife.org>

<https://www.litakcent.com/>

<https://www.nbu.gov.ua/>

<https://www.slovoichas.in.ua/>

<https://www.youtube.com/watch>

<https://www.zakon.rada.gov.ua>

<https://www.mon.gov.ua>

<https://www.osvita.ua/>

<https://dyvoslovo.com.ua/>

[http:// www.ed-era.com](http://www.ed-era.com)

<http://www.eduget.com>

<https://edpro.ua/blog/ukrajinski-platformy-ta-resursy-dlja-samoosvity>

<https://www.rshu.edu.ua/navchannia/>